

Prisplata na ciltu god 3 for., na pol god 1 for. 50 nov., na četvert. 75 nov.
Za Srbiju 30, 15, 7 1/2, groša. Izlazi svake Nedjelje jedanput.

Pisma svakoversna predmeta molimo na uredništvo uputiti.
Neprijetna neprimamo.

God. II. U Kalači

U Četvrtak 19. Siječnja 1871.

Broj 3.

Seonski Starešine.

Kako je jedna kuća, tako je i cjela obćina upravi jednog Starešine podvrgnuta, onaj nosi plemenito ime Oca, a ovaj dostojanstveno Kneza, kadgod dok još nije društvo ljudsko tako rasporeno po narodima razdijeljeno, i u države sabrano bilo, u jednom starešini sklapala se Otćinska Sveštionićka i Kneževska vlast. Sad je naravno po zakoni sveti i svetovni to sve na razne osobe podijeljeno, ipak tako : daje od svake vlasti kod svakog dostojanstva stogod ostalo, buduće daje u stvorovi božji sve tako sdruženo : da je u nikim načinu razdijeljeno, a u drugim skopćano. Olov se raztavlja od zlata, al uvijek onog šta u ovom za ostaje, pa i naj dragocjeniji kamen u srebru ili zlatu se na ures, ili drugu porabu predstavlja. Sunce, zemlja, vatra, nisu jedno, svako ima svoje cjelove od Boga navlastito oprediljene, ipak svi ti živalji i ujedno moraju dilovati : da se može život u svakom stvoru jednako po svojoj naravi proizvoditi. Otac, nije dakle svećenik, al ipak mora svećeniku sudjelovati, da se može vjera i ćudorednost uzdržavati, svećenik nije Otac, al je dužan s otcem sporazumno svoje zvanie vršiti, da se duševno i tvarno obitelji blagostanje snuje. Ni jedan nije knez al i otac i svećenik dužni su s knezom na cil druževni svoju moć uporabiti : da si društvena, osobe i imovine sigurnost dostigne, osobeno i obćo blagostanje promiče.

Riećom ova tri dostojanstva i razdijeljena su i skopćana. Razdijeljena na koliko je svakom svoj djelo-

krug opredeljen, skopćana, nakoliko u svakom krugu dostignuće svrhe zavisi od izkrenog sporazumljenja ovih triju dostojanstva zadruga ljudske, koje ako je ukinjeno ni jedno neće do svrhe doprti, akoje oslabljeno može se roditi diete al neće biti donošće.

Neka sadi vrtlar drvo, i neka ga zaliva, al ako mu sunce ukrati svoju blagu vrućinu, i milu svietlost, neće se na njegovom razstju radovat, cvietu izdovoljavati, i plodu nasladjivat. Dakle bio on tko — taj neslužiti Bogu, koji ova tri dostojanstva u društvo ljudsko po vićnjem mudro uvrstjena, u protivnost dovadja. Neka mu je bila glava zlatnom krunom sjajna, lovorom pobjede proslavljena, oli vićenom znanosti nakitjena. Neka mu se pol svieta kolinom klanjalo prorokujemo mu : da kad mu sila ćovićja ili ruka božja sviću slave i vlasti utrnula bude — ni jedna duša ga neće blagoslivati, a laži mažeće se imena njegova stiditi, da ji tamnost prizirenja ne zahvati, — srićan ako bol prouzrokovani jezike na kletvu ne odriši. Nitko neće tajiti : da je blažena obitelj dika roditeljah, nabožna i ćudoredna obćina, ćast svećenika, mirna i u razvitku tvarnom i duševnom napridujuća obćina slava kneževska. Al šta onda ako sve to nije tako u obitelji i obćini? onda je svidok nebo i zemlja; da ova tri dostojanstva nisu revno u svojem djelokrugu, i nisu sporazumno u obćem doticanju svoje dužnosti izvršivali. A gdi je nebo i zemlja svidok, tamnoće biti sud i na sudu siditi Bog kao sveznani sudia, da sudi obćuzena ćovićka, koji će sam samcat prid njim stajati a nebo i zemlja će svidoćbu polagati : kakom na-

mirom, kakim srietstvom, i kakom revnostju smo vršili onu dužnost : koju smo prama naših izkrnjeni na se primili, kada smo se mah na koje od tih dostojanstva uzpeli. Svi će zanimiti, koji ma smo što pravo ili krivo učinili, al stoji zemlja, vidi nebo i živi sudia Bog.

DOMAĆI POSLOVI.

O ČEM SE BAVE NA UGARSKOM SABORU ?

10. Sič. Posli kratkog opočitka opet je začeo svoje poslovanje pod Predsjedništvom g. Pavla Šomšića. Odbor finacialni položio je na stol sabornice svoj izvištaj vrhu proračuna državnog od 1871. godine — odredjeno je : da se štampa i medju zastupnici podieli. Ministarpravosudja preporučuje što brže prigledanje oni ugovorah medju narodnih — koji su sastavljeni radi izdavanja zločinacah — kada izbignu.

13. Sič. Prištiven je izvištaj sredotečnog odbora vrhu osnove zakonske — kojom — se uređiva ovogodišnje novačenje, pritresanje na ponediljak je naredjeno, i kako se vidi najžesća prepirka vodiće se o naslovu, po kojim bi nastojali nikoji uvod steći na oddieljenu magjarsku armadiu. Tom prigodom je izjavio — Ministar Predsjednik g. Julio Andrasya : da su municipia samo na pripravu za novačenje potrebnju naputjena.

HRVATSKI SABOR.

5. Sičaja. Predsjednik g. Vakanović. Proglašeni su zakoni po Njegovom kraljevskom Veličanstvu milostivo potvrđjeni ; i prislušano je izvišće Odbora prigledanjem zaključna računa od 1869. godine ovlaštjena. Naravno u proračunu svakoj stavki bila je njezina svota oprediljena (odmirena), na jednom miestu ta nije dotekla, a na drugom je što priteklo. Vlada, da potrebe odbavi suviškom je naknadjala manjak, i tako novac s jedne na drugu stavku prinašala, i pored tog i take troškove odbavljala : koje moraju pojedine osobe, občine, oli zajednička finacialia nositi, što više i stvari nabavljala, koje u proračun nisu uvedene, pa ni saboru prijavljene bile, radi togaje Visoka kuća za podobno našla : za sad na izdatke zemaljske pečat udariti, al radi učuvanja i to što ustavnosti Vladu pozvati : da se u buduće i finacialna uprava po ustavu izpravlja. U toj sjednici prihvatila je Visoka kuća i g. Reiznera predlog : da se Vlada pozove : neka kod zajedničkog ministarstva Obrane izposluje : da ju ovo opunovlasti na izdavanje dozvolah ženitbeni ; jerboje po zakonu obrambenom strogo zabranjeno prije se oženiti, nego štoje ko iz trećeg razreda novačenja, assentatie iztupio, a ova naredba mora narušit sve čudorednosti sveze, Hrvatskog društvenog života. — Srce nam je odhlunulo kad smo ovaj predlog čitali, jel u svoj Europi našo se jedan muž, koji je imo smionost u očigled tamne presude Europevske, već od dvista letja gospodujuće : da je ta nesgodna naredba vrilo one silne moralne trulosti, u koju Europa svaki dan sve većma tone. Naredba protinaravna koja se jedino po samo volji siljenika znađe opravdat! Francusi su je prvi stvorili — oni će je i utamaniti, jel su već u sadanjem ratu uvidili : da su oženjeni vojnici, u vatri hrabrii junaci. Stvar neizmirene važnosti na kojuće mo se više puta povratiti.

U poslidnoj sjednici ovog Sabora priporučeno je Vladi : da si nabavi Sbirku Kerbert Kućihovu, za narodni Musej—akoje za vriednu pronadje, i primljen je zaključak g. Vukotinovića : da se Saboru podnese osnova

zakonska, po kojoj bi Zagrebu glavnom gradu iz zajedničkih blagajna — nabavili se novčani podpori za podignutje obrta, prometa, i trgovine ; a iz onog odgovora koji je Vlada na interpellatie : glede placetuma — Riečkog provisoriuma, i naziva Ugarsko-Hrvatskog primorja — dala — osvidočili smo se : da je istina što je g. Bogović veliki Župan o tečevinah politički reko : „ako nemožemo kud hoćemo, a mi hoćemo kud možemo“— od sabornikah se plemenito oprostio Predsjednik, koga je u ime zastupnikah srčano pozdravio g. Bogović. Svečano zaključenje obavljeno je 9-og po Preuzvišenom Banu kano kraljevskom poviereniku. Pitanje kako će se do novog izbora Hrvatska na zajedničkom ugarskom saboru zastupati ni ovde ni u Pešti nije riješeno.

KUĆNI POSLOVI.

U Beču dne 9. Sičn. Mislim, da će čitatelje Bunjevačkih i Šokačkih novinah zanimati, ako im kadkad što-god iz Beča javim. *) Počimam dakle danas o duhu i životu katoličkom u ovom gradu.

Kad čovik promisli, koliko stanovnikah Beč ima i to različitog stališa i stanja t. j. bogatašah i siromakah, bez dvojbe virovati će : da ima ovdi dosta i takovih ljudi, koji za viru i za kršćanski život slabo mare. Ovakovi ljudi, ako su bogati, nasladjuju se u svom bogatstvu ni nemisleć na Boga ; ako su pako siromaci, to nastoje svakim mogućim načinom dapače i kradjom pribaviti si potrebna za svagdanji život. S druge pako strane ima dosta još i dobrih, nabožnih ljudi, koji marljivo u crkvu idu te po zakonih vire svoje žive. Ovi dobri uvidiše, da je potrebnjo njim složnimi biti, ako misle i žele viru svoju proti neprijateljem obraniti, te nabožni duh kao u domaćem, tako i u javnom životu uzgojiti — poznavajuć staru našu posloviću : slogom rastu male stvari a nesloga sve pokvari. Ovi dakle dobri katolici složise se u jedno društvo, koje Kasinom prozvaše. U ovom društvu savituju medju sobom, što im valja činiti, da sveta vira bude cinjena i obdržavana, i da katolici svoja prava kao na priliku dieu svoju u nabožnom katoličkom duhu odhranjivati — zadržće. Takovih društva u samom Beču osam imade. Nu ovi dobri ljudi pobrinuše se i za puk prostiji, te utemeljiše za doljnu Austriju pučko katoličko društvo, komu društvu je cilj, seljake katoličke poučiti, tko im je prijatelj a tko neprijatelj, tko im dobra a tko zla želi? Takovo pučko društvo ima i gornja Austrija a i Štajerska. Da su ova društva od velike koristi, pokazalo se je pri zadnjem izboranju poslanikah na sabor, jer su u gornjoj Austriji katolici u obćinah t. j. po selih dobili većinu, izabrali su naime same dobre katolike za poslanike. Stoga liberalci t. j. ljudi, kojim je vira deveta briga i koji bi rada, da svi ljudi bez vire budu — počeli su mraziti pred svitom ove dobre katolike kao ljude, koji neljube pravu slobodu i prosvitu. Vridni su to ljudi, koji svakom prilikom viru svoju i pred drugimi očituju, te prava katolička braniti znadu. Tako mogu dilovati samo ljudi prosvićeni t. j. oni, koji znadu, što to znači biti katolik i slobodan gradjanin? Zaoto širimo i u našem narodu prosvitu, dižimo po mogućnosti škole te dajmo narodu duševne zdrave hrane. K

~ Katjmár, 10. Prosinca. Svakog s miera listovi viču : „odgoja nek pridje kraljestvo tvoje.“ Vlada se

*) Za cilo. Ured.

nadmeće s virozakonima, — i ne ćemo tajiti: Štogaod je već pomičeno u ovoj stvari, al na mnogih, mistih, još mnogo leži od starog „šlendrianismusa.“ I. Katjmár u napredku netivši za ostati nuz dve škole, još dve uzdigne, i sad 2 nemačke i dve bunjevačke ima. Obćina dobro na srdce uzme: da ako hoćemo, da dica razboriti i višti ljudi postanu u prvoj mladosti valja jih naobražavati, da duševne sposobnosti zadobiju pravac, po kojim dalje dilovati mogu, i da u svakom stanju i zvanju koristna u da postanu čovičanstva. Jel zašto nalazimo mnogo uboicah¹⁾ u ovoj zemlji? Zato jer obuka nestoi kod nas na onom stepenu, ko kod drugih obraženi narodah, da su i u najnižjem stanju ljudi od nje prosvitljeni. Oni, koji obuku, i izobraženost puka za suvišno drže, slični su onima, koji najvišlje gore, koje usiv na sebi nemadu od Boga za suvišne stvorene gledaju, zaboravši, da rika, koja po ravnici plodno teče, samo med neplodni vrhovih gore izvor imati može. I kao što dite u svojoj mladosti zapuštanu, tečajem svog vrimena žalosno će osićeati nepovoljne posledice rane zapuštenosti, poklem u vrime borbe neće znati na kojoj liniji stati, s kojim duhom odišati valja, već ce za sredstvo drugih ljudi služiti: tako i obćina, gdi u školi krštjanski nauk ne cvata u svojoj potpunosti, gdi nenalazi se sposobne osobe, koja bi ga poticala, osićeće, da, vira čudorednost presane, da mladež manjka na onim oplemenenjem čuvstva, koje jednoj obćini blagostanje i srićnu budućnost obećavati mogu. Zalosno tužu se stari sverhu razuzdanosti mladeža, i nećeđu da motre očima uzroke ovog: prem da bi mogli znati: da mira čudorednosti s velike strane zavisi od obuke u školami od župnika podane. Šta bi se moglo u ovom obziru čekati samo od učitelja najškole ako nebi bio još za dosta ni u jeziku slavenskom uvižban, i diete sveg svog vrimena ne čuje u majčini svom jeziku pravog glaska, — može mol se onda čuditi, ako mladež razuzdana bude. Nije li krštjanska obuka naj čvrstnije sredstvo čudorednosti? nevidili se ove najčiešći izraz u dilah i životu mladeža? I u koju opasnost hodi taka obćina? Navaljiva na se teško duševno robstvo, postaje čoporom ljudi bez čuti i života. Srieña obćina koja posiduje takog revnog župnika, koji je svitnjak svima, triput nesrećna, gdi se nemarni župnik nalazi, taj prikratjiva narodu ne samo nauk, već još štoje milije, oplemenjenja čuvstva: — kod nemarnog župnika moželmo se čuditi ako prilive duševne sile malenih dicah nerazbudjene ostanu i krivim pravcem udare.

Ako učitelj, koji dica u materinskim jeziku neodgovajava, kao što stanje od njeg zaktiva, jest uboica duha i srca pučkoga, i zavridio da se predstavi javnosti puka, šta možemo reći od onog nemarnog župnika, koji po ričmi Gospodina vezan, obuku mladeži u nemar baci. Možel čudorednost u vakoj obćini cvatati?²⁾

Od dojudćeg izpita, štogaod više.

NOVOSTI.

— Njeg. Veličanstvo zabavlja se za sada u Budimu. Karagjorgjević bivši knez Srbije na kraljevskoj Peštanskoj tabli odsudjen je, kano krivac ubojstva slavnog Mihojla kneza Srbije na osam godina, a sukrienci, Pava Trifković, Filip Stanković na 4 godine težljeg zatvora

¹⁾ I nepodobna uda družtva čovičjeg.

²⁾ Mi nemožemo virovati: da bi se tako nemaran Svećenik gdigod našao. Ured.

bez gvoždja i naknadu troška sudskog, i izdržanja za vrime utamničenja.

— U Parisu ima oko 520,000 oružani ljudi na trie armadie razdieljenih. Prvom armadiom upravlja general Thomas 300,000 obavlja službu u varoši i na šanci. Drugu vodi gen. Dükrot 150,000 ima 80 batteriaja topnički — pribiva van okolo Parisa medju tvrđjavicah, na trećoj armadii drži ruku gen. Vinoy — čuva i brani tvrđjavice — broj momaka dnevice se u svima spori, — u nidra franceske napadaju prusa, sa sjevera Faidherbe, sa istoka Chancy, Bourbaki, Klinchamp i Billot na sriedi — Bressol i Kremer sa zapada.

— Po izvištaju gr. Andrassy obrambena ministara Austro-Ugarska koncom g. brojila 798,646 momakah, od kojeg broja, ako se odbiju graničarski 53,465 4% naravni gubitak 31,944 košto i oni kojiće u red domobranacah priseliti 23,000 — ukupno 103,609 — ostaće na ovu godinu 690,037 al ako se ovom broju dodadu momci, kojiće se povodom novačenja do 1-og List. u svoti 95,474 u list vojnički uvesti — nastaće broj momakah 785,511.

— Pogovara se da će se Hrvatski sabor skoro obnoviti, i izbori koncom veljače, ili početkom ožuljka obaviti.

— G. Pava Rajner nutarnji poslova ministar sbog dulje svoje bolesti — prideje svoju ostavku, al ta nije primljena, već se g. ministar poziva: da svoje zvanie barem do kraja Lipnja obavlja.

— G. Bismarck tako je dirnut izjavom g. Beusta — da je poslaniku pruskom zapovied izdao: da odgovor pruski osobeno g. Beustu uruči.

— Nikaki se tuži u Reformu da u morskoj vojski vrlo malo magjarah vojuju, kojibi ipak toliko sposobnosti imali, ko oni slaveni — koji u planinah kože pasu — veli da su časti i male i velike nimci zauzeli, i opet krivi Česi, što su na svašto sposobni — mislimo da će se još i više puta Magjari u nos udarati — što na više cine nimacko prijateljstvo nego slaviansko.

POGLED U VILAJET.

Rana na zapadu otvorena tielu Europe nepristano taku bol zadaje, da se više ili manje na svih udih stare Europe osića, nema naroda u kom sad već jauk francesah nebi odjekivao. Paris ta svietla krana cile Europe, još nemisli da se Villimu prida, drago kamenje joj Prusi, već počimaju odbijati, lupaju topovi nemilosrdno tvrđjavice od juga, iztoka, i sjevera pomećane, koliko se mora krvi prolit da si taki 90 poruše a van toga bore se na sve strane — krvave bitke su vršene 2. i 3. Sićnja kod Bapoma, S. Cyra, i Vendome, svagdi su mnogi glave svoje pogubili, Prusi običajno svoje gubitke u malom broju na vidilo iznašaju, al iz francuski viesti, doznajemo da ji je samo u 2. i 3. Sićnja okolo 9000 mrtvi ostalo. Bourbaki general franceski, sve većma podiže svoju glavu 9-og je strašni udarac prusom dao i nji tja do Fesula odbio. Po našem mnenju slava pruska je u Metzu i Sedanu vrhunac dostigla, štogaod dalje u franceskoj ostaju, toće ova ko mjesec na manjak ići, ako bi i nadvladali sadanju francesku vojsku, nijedan pjesnik junačtvo jim nebi opivao, riti bi ji tko ako bi i u Paris unišli vincom lovora dočekao, već bi jim se na bariak lik glada na maljao.

Nije dakle prazna bojaz nimacah da za njevo junačtvo Versail može Kapuom Hannibala postati, svaki dan — koji jim u franceskoj osvanjiva po jedan listić od

lovara ukida. Mal ako to neosića i g. Bismarck, zato se tako ljubezno na Austriju nasmijava. Nedavno oholože zuckao u uši Europe: da se u poslove ratne nimačke nitko neupletje, a sad blago naručiva nimačkom poslaniku da ga neće bocniti, ako će se na konferenciji razgovor i o umirenju povesti.

Al mislimo da će Austro-Ugarski državnici pogoditi namiru Bismarcka, i toj mudrostju doskočiti, pa će savitovat mir al ne taki: kojibi pruse obogatio, a francuse do zemlje ponizio, budući da bi takog savita samo jedina posledica bila: da bi nam francuse u neizmirljive neprijatelje pritvorila, na što baš nikake potrebe neimamo, jel i to neznamo neće francusi na rovaš uzeti, što nimci jednako naša silna kola gvozdenu zadržavaju, kojima se rana u nimačku odvažna, pa to opet vlada za prikršenje neutralnosti nesmatra, premda trgovinu, sbog toga strašan gubitak sastiže, to ništa nepomaže što su ona kola već natrag poslana, koja su još od prošasta lieta tamo odputovala, al na novo tamo je takvi više od 1000 nakupljeno, mi nedvojimo da je to po nimce koristno, al mal ako neće doznat francusi da je to po nji škodljivo. Mnogoće zavisiti od naših Državnikah — kakoće pitanje crnog mora se riešiti, zaključci će očitovat: jesul dalje od očuh gledali. Jel može biti da će u onaj čas — u kom kršćjani na jugu opazili budu da konferencija nije od lanca njevog ni jednu kariku odkinula, već valjada na nogu jednom gvozdje oteščala, buknuti plamen gnjiva, i po svem iztoku i jugu se razviti. Grci vele drže ruku na topu, Rumani samo glas čekaju. A Srbi razkriljene ruke drže da Bosnu i Hercegovinu obrle, koje da za oslobodjenjem žude to očituju one tužne žalbe, koje u svijet puštaju. Dok Poljaci pod teškim jarmom Ruske stenjali, a kršćjani pod handžarom Turskim štrepiću budu, donle sloboda u Europi nikad neće biti osigurana, jel će samosilje, uvijek podpora tražiti, i naći. Daje franceska u ono vrijeme kada je srića nju njegovala, Poljake na noge podigla, i da je Austria u tim načinu se onda s I. Napoleonom sjednala, sad već nebi bilo iztočnog pitanja, francuska nebi sad iz hiljadu ranah krv prolivala, i Austria nebi skut odiće Villima u sprovodu slavobitnom dizala. Engleze će oslabit Irci, Ruse ako neoslabe Poljaci, oniće ji mućeć po svem svijetu ozloglasivat, kao narod — koji neima pojma za slobodu, već sve što uzgor vidi do zemlje ruši — kobi takom u nadkrilje utekao, ako bi ga i najoštrii dušmanin progonio?

U Španjlskoj mal ako neće ustavnost stradati, jel većina koja je kralja odabrala 23. Prosin. p. g. take zakonske osnove predlagala je kake samovolja običaje izdat, pa suviše vladu i na to ovlastila: da u slučaju ako se sve te osnove nebi mogle za kratko vrijeme uzakoniti da ji onda u ime svoje poput zakona narodu naloži. Jedna je žrtva već pala takog nasilenja. Prima maršala su usmrtili, zato se treba bojati: da žalostni udes Maksa Meksikanskog u Madridu nešadje Amadea kralja, ono su sinovi — ovi Europevski Španjulacah. Štogaod centralisatija starija postala bude, to će većma ljudi uvidjat: da je ona po čovićansku i osobnu imovinu jednako opasna, držala na njoj svoju ruku parlamentarna, ili autokratska uprava. Bog je nadahnio čovieka svojim duhom, al ga nije nadario sve moćju i sveznanošću, ostavljajmo dakle svakom svoja prava, i nemojmo ta nositi u čeljustu centralisatije, ko jednoć Judevke svoja čeda u naručje Moloha. Istina je da svaki čovik nezna za se dobro misliti, al i toje istina, da jedan nije kadar po sve dobro misliti.

TRGOVINA I OBRTNOST.

Na polju prometa ni se položaj prominio, jel riekesu korom ledenom obvučene, a na gvozdeni putevi tolika je jagma, da najvećem dielu trgovacah nemogu dostaćiti. Nimačka i franceska u neprikidnoj borbi, tamo se putevi priče i kvare, a kod nas premda je po snigu lakše se vozati nego po blatu, budući izlaza neima — to svaki radi je kod kuće sidi, pa čeka dokse kora ne odkravi — borba neprikine pak izvoz otvori — nada je da će rana tražena postati — koje cina doli će se ubiližiti.

Cjenjenik Peštanski. Vuna. Od najfinie prodanoje 200 maži po 151—152 fr. a od oplemenjene zigajske 200 m. — ugovor je dovršen na Egarska kaptula vunu 500 mazi 95 fr. i 1 dukat.

Svinji Sjabane 22—26 n. Bečki 25—27½ n. lakši 23—26 n. — **Spiritus** stupanj po 44—45 n. po novim načinu opravljen 46—46½ a po starom 47—46 n. stup. **Mast** uročena za Sič. i velj. 35½ bez suda. Sjabane 35—35½ fr. bez suda, finia 36—36½ fr. — **Slanina** 27—29 fr. Varoška zračna 34—35 fr. dimlj. 36—37 fr. — **Šljive** u žakovi 10½. Srbske u ardovi 9½ fr. malo je na trgu. — **Štirka** za tüllangle 16—16 fr. 15 n. jezgrovita 11 fr. 50 n. — 12 fr. sridnja 7 fr. 50—8 fr. — **Kože sirove** Jesenje velike volovske 74—76 fr. srid. 77—78 fr. — Kravie sjeverne nimačke 76—78 fr. lakše 83—85 po mažu, kože vunate u Debrecinu prodavali su po 2 fr. 30—60 nov. par, 2% srbske su vrlo tražili, i prodali do 20,000 komadi 130—142 fr. 102 kom timarima 1000 turski 130 fr. rumanske 3400 po 160 fr. kože snogama 280—300 fnt. 150—155 fr. težlje 155—165 fr. po 102 kom usoljene kozie rumanske 168 fr. golušarke 25,000 kom. Srbske i Turske 106—110 funt. bez nogu car. maža 115—120 fr.

Učinjene kože: funtaške teške 40—45 funt. 115—116 fr. maža nimačke 20—25 fnt. 112—115 fr. igalke kravie 12—13 fnt. 150—160 fr. pittl. 6—8 fnt. 165—175 fr. rapave kravie 11—14 fnt. 145—165 fr. rap. pittl. 7—8 fn. 170—180 fr. crne kravie 12—13 fn. 160—170 fr. crne pittl. 6—8 fn. 170—190 fr. tirani konja kože 115—120 fr. blank sjajne sridnje 105—110 fr. finie 115—120 fr. crne sjaj 145—155 fr. crne telećie 240—255 fr. rapav teleć. 230—240 fr. Saffian 76—78 fr. po mažu lake tursk. ovčie 105—110 fr. težke 120—122 fr.

Novije.

16-og vićali su u Pešti ministari da napute poslanika konferencionalnog glede brodenja Dunavskog.

U Beču znadu: da je Rusia oštrim perom g. Bismarcku pisala. Osićaju varku.

14-og na noć izvaljivali su Parižani, na 4 miesta, al vele prusi da su ji svagdi uvijali.

Bavarci ugovore s Prusom još nisu u Saboru potvrdili. Bourbaki pobjedno se uzdržava — al generala Charcy vrlo su pobili kod Le Mansa — vele prusi: da su 18,000 zarobili, i malo što i Gambettu neuhvatiše. Prusi imadu okolo Parisa još munitie na 4. nedilje čekaju da će se Paris skoro pridati. — Nadaje da će vićanje o miru Austria pokrenit. — Prusi kako se pogovara sad žele jedan milliard, Thalira, 20 vojni brodovah, i uzduž atara nimačkog pomaknuće granice na zemlji franceskoj na 4 milja.

Visina vode Dunavske.

Pešta, 14. Sićnja 10' 3" nad.
nad 0

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

BALKANU.

Siv iztoče da bi vatrom planó —
I slobodom povratio naše
Sve tatarskoj što po zemlji baše
U kriocje slavsko milovano;
A domovcu koj neće da slože
Nedaj sreće, nedaj im o Bože!

Pusti strele, što s oblaci grnu
I svesiljem moćih urnebeski'
Izrodice da mah žarki blieski
Jednim plamom u ništar obrnu :
Niesu vredni da jim za trag znamo,
Kam' da jim se braćom ozivamo!

U Sodomu paku i Gomoru
Strovali jim što jim urodilo,
Proketo jim, što je naše bilo
Na životu kletom i umoru;
Nedao jim sreće ni obstanka
Od danaske preko sudnjeg danka!

Zar nevidiš za čim dušman kliče
I uzdiše prot Imenu Tvomu — ?
Bašit hoće na slavjanskom domu —
Stvoritelju, Bože pravedniče!
Ta nebesa panite ozgara
Vrh onoga, tko drugog umara.

Il daj Bože već jednoč odluči
Da nas krivde i zlobe sgrozište
Unapredak veće nepotište;
Jer nas nema otče Svemogući —
Il nam pasti, — a Turčina svíti —
Il ma koga s zemljom sastaviti!

Mrzki svietu, težki otačbini,
Od nemila bježeć do nesvoga,
Nek izčezne s kopna slavenskoga
Okrutništvo u svoj prostačini,
Da kršćanin Slavjan ovog vika
Kraj svoga Te moli žrtvenika.

Jugoslavka jednokrva braćo!
Da dadete bratski ruke simo,
Da se vezom bratstva zagrlimo
Koliput sam na vas već se svraćo —
Ej! za borbe duh sad posegnimo
Pa se srama i zla otresimo!

Blaž.

MOLITVA.

Primi Bože molitvicu ovu
Za molitvu, kom Te narod moli
Samosilju ah! dindušmanovu
Kršćan, Bože! veće da odoli, —
I da Slavjan ej! slavjanstva južna
Već vremena zamijeni tužna!

Svi narodi uskrug se viju,
Rukom sižu za lovor slobode;
Množ ih vidim — al od tebe čiju
Il ničiju ruku, mili rode!

Od uvijek si slavnu prošlost imo
S tog narodah žrtveniku simo!

U bezkrajstvu budućnosti tvoje —
Oh! ko sokol videć djede amo,
A i slavu skoru spoznalo je
Okolo moje, što ju susretamo —
Dje si, rode! da te bliže nije,
Da i tebe žar slobode grije!

Deder slavni, dede rode živi
Podji duhom gore vrh Sinaje
Dje u Bogu gospar milostivi
I teb' zlatnu slobodu podaje!
Gledaj strele, koje se napeše
Prot zlotvoru, kojte ubit htješe!

Jur nepatiš, rode! u okovi' —
Višnjem' Bogu na tom hvala bila!
Nu daj Bože da mi rod zaslovi :
„Zdravo rajska ti slobodo mila!“ —
I tim, Bože! slavna od plemena
Rod mi pusti zlatna u vremena!

Blaž.

ZIMNI VEČERI.

Tu je zima! gornjak već zavija,
Repom šiba kano ljuta zmija,
A zubima vitrenim ujida
Smert sve siplje po polju od jida.
Njeg' u bilom plaštu snizi jašu
Stermo jezdec sidom glavom mašu,
I na čarnu zemlju popadahu
Sva s priroda promini u strahu :

Kud pogledam širom na sve strane
Na voćkam su paljužane grane.
Kitni sazi cvićem navezeni
Po poljanam svud su razoreni;
Nit je čuti od pticah pismicah,
Nit romona srebrenih vodicach,
I sunašce ako malko sine
Od sramote stidno taki mine;

Ozbilj zimi zemlja je takava
Ka u dide sida posve glava
A na misti' malko i plišiva
Odkud smrt već očma izviriva;
Ili boljma kano prosjak stari
Svoj kad kaban okerpari :
Na legji mu kerpetina bila,
Ovdi pak golota izvirila,
Tako sguren u nju se zavuče
Derće i od nevolje jauče . . .
Na sokaku jedva jedne duše
Da nesmorznu se u ruke puše;
Nu i čemu biti sad na polju
Kad tu čovik nema dobru volju?
To kiržjaš zna kad putom zobi
Da je bolja vruća peč u sobi;
Osobito kad potučee svinje
Gost za gostom kod njeg' se prominje,
Tu večerom bane svičar — Matko

I iz lule puši trafik slatko,
Za njim ustopice i brac — Marko
Pun ljubavi kano sunce žarko,
A domaćin reče u radosti
Dobro došli! dragi moji gosti!
Tu ti odmah sidoše na klupu
Već brac-Albe oštri bricu tupu
Siče kobasicu na komade
Još bokalić vina donet dade
Svoje gosti kakvo zna veseli
Za večerom jim pak vako veli :

„Braćo moja! kad smo tu svi skupa,
Najpre čaša s vincom da se lupa,
Ponda Matko ti si mudrac znani
Ja novinah imam još od lani
Ded uzmi jih malko sad u ruke
Pa reci nam kakvegod nauke“
Na to Matko berkove zašuče
Iz bokala jednoč još povučee
„Drage volje! neću reći „neću!“
Pa pomakne bliže sebi sveću . . .

Matko štije a drugi slušaju,
Blaženi su ko da su u raju :
Tu ti bratac Marko u kožuvu
Livom rukom podpaćio glavu;
Nuz njeg i brat Albe lulu puši
Duboko je zamišljen u duši :
Tu i baka bilu vunu prede
Cica maca okolo nje grede
Tu i diva bunjevka na stocu
Rumena je zora s vomu otcu;
Tu i Nana malo čedo doji
A drugo joj uz ramenah' stoji :

Tu ti muška ditca i svi rado
Svaki rodjen zanat svoj imade,
Jedan o stoc mervi kukuruze
Pazi, pošto? mast ko i ko uze.
„Taj će bit sa svinjama tergovac“
Tako mu i njegov misli otac,
Drugi u zapečku pisak pravi
Sa karabom cio dan se bavi :

„Ovo će bit svirac Matko kaže
Ili drugi kakvi god ti vraže.“!
Treći novine pozorno sluša
„Neće bit ni ovo svaka šuša.“
Progovori i sam bratac Marko
„Samoga škulari Albe brajko!
Kadje tako, nek je volja božja
Ni je skupa vald' šepica kožja;
Ali što ćemo za čakšire
Nove za njeg nisu, dete dire?“
Odgovori smišno bratac Marko
„Lako će mo sotim Albe brajko!
U tebe je stara opaklija
Kadgod gosin i sam bih čurčija
Skroj' ću mu čakšire i kožušćić
Nemož golo dite u škulu ić.“

„Dobro Marko neka je po tvojim
Što je za me lakše i sam volim
I bud kesa mi od novac' uska

Da neidje opet bos ko guska
Ti ćeš dati sare od čizama
Eto gjakel u opankah nama!
I već deset udarilo sati
Ni jedan nekaže valja spati

Svi slušaju što im Matko štije
Naroda svog mana kaže gdi je;
Dok neusta bratac Marko gori
Kao da u njemu srce gori,
I nerekne „Fala dragom Bogu

Kad sam zdrav i rukama još mogu
Predplati ću od nove godine
I sam bunjevačke na Novine!!!“

Jukich.

ZAŠTO SE SLAVENI U BROJU I IMOVINI GUBE ?

Da smo mi učili stvari razmatrat, onda kada nam se što za nas novo pridstavlja, da se u poljodilstvo uvede — nebi odgovorili : kakoje moj Otac dilovao takoću i ja činiti. Moj otac je n. p. držo konje pa je ladje vuko na Dunavu, no al sad su izumili parobrodove, koji silne ladje uzvuku. Štaću dakle ja činiti valjada ću konje držat pa ću ladje vući? moj Otac je mudro dilovao onda, što ako bi ja na tom mistu tvoriti hotio, ludo bi činio. Kako se okolnosti prominjavaju, tako mora poljodilstvo — i orudje zanatsko se prominjivat, kakvi bi to bio čizmar koji bi i sad dretvom šio, i jamice smolom zamazivao? kad je već svaki čovik uvižbo : da one s klinčići šivene — dulje služe i vlagu neupuštaju. Al u tomu triba razmatranja.

Ni su nam srce uzbudjivali. i u njega plemenita čuvstva po nauki ulágali. Zato se sirovitost uselila u naš narod, samo gledajte čobana kakvim strašnim štapi- nom nemilo bije magarca, zato jel je kruh na partigu našo pa iz tarčuka izio, kirdžias izvadi gvozdene vile, pa tako lupa po svojim rodjenim konju ko po zemlji, zato jel ga nije nahranio, ili pritovario, pa ono nemože da odvuče, na što neima snage. Gledajji u mijani dok se svade oma u glavu udaraju jedan drugom, prva je rič „ubiga“ spremni većma nego lavi jedan drugog izkasapiti, muž ridko imenuje svoju suprugu krštenim imenom, već ona mora razumit, kad joj drekne „Ti“ gotov ako mu se što nedopada — gnjiv svoj na ženi izkaliti, pa to se onda nesmatra, već batureskom, štrangom mlati ko vola, gazi kosu kida, nema kraja sržbi ko u risa nikad se to nepita: što je ko nalago, već sud se počima s strašnom execution, tu su još u životu, sve one muke, koje su pogani nevinim krštjanom nalagali. Nije ridko da se otac kostolomi, mater grdno poruži. A prama dice onda se istom pokaziva ljubav, kada ji komšinica smila pokarati, drugi put oni samo na toliko znadu da ji miluju : kada ji mater prutom šiba, a otac nečuvenom psovkom ustraši, jel odtud neće dite mislit da ga miluju, što mater sve neprijatelje u njeg satirava. Da nije stare mame — slabo bi se ljubav u njevom srcu probudila, ona ji pod krila svoja uzima, na toliko što ji od boja obrani, al misliti ni ona ji neuči — ako se nebi po to smatralo — štoji razmazi ko gajde.

Volja je najplemenitiji umnog čovika izraz, al gdi nije pamet učena po nauku, u srce nisu ulivana kripost- na osičanja, tamo se neće volja kretjat po misli, i čuv- stvah, nego po nagoni i strasti; što nije izkaz ljudske, već živinske naravi — čovik nije drvo, nije kamen da ga tiskaš i primečeš kako ti godi, već čovik je stvorenje umno — dakle njemu triba razloge navadjat : damu volju skloniš na ono štoje dobro, lipo i istinito, al ako nisi naviko tu volju na razloge još mladu neće te razumi- ti pa će te se jedan drugom čuditi, ti što ga razum nemože krenuti, a on šta se ti toliko mučiš : da mu volju prigneš, ta veli on : da je to dobro što želi da ja činim — on bi to zapovidio i silovo. — Koga volja u ditinstvu po razlozi nije upravljana, taj nema pravog pojma o zakonu — zato ćeš ga vidit : da se slipo protivu zakonu,

gotov imanje i život izgubiti, kad ga bunžia — varaoc, laža na lancu izmišljotinah vodi ko slipca.

Škula. Poklem su naši stari većma obitelni nego obćeni život vodili, obićajno obće kuće bile su jim zane- marene, a ovih stanje spolašnje i nutarnje služi znakom nepobijenim za marljivost ili nemarkljivost žiteljah. Ko bi se kod našeg roda brinio o škuli? kad jedvaje bilo u svoj obćini po jednog naći, kojibi umio : svoje ime podpisati — dobro se opominjem da prije 30 godinah u jednoj šokačkoj obćini — tribalo je najmladjeg čovika za sindikuša metnuti, jel drugi nijedan nije perom vlado. Škula je obićajno tako izgledala ko ono siročće : koje se potuca od kuće do kuće, nemaga : ko bi se smilovao, da ga iz- češlja opere i okrpi. Ako se dite materi nije s bog čeg dopadalo — u mah je rekla : da će ga u škulu poslati pa će ga Meštar ured dotirati. Čifutin, Meštar i Popo to su strašila po nemirnu dicu — kod naši starih bila, dali je i sada tako ili nije to ja neću da razabiram, samo za sigurno smatram : da će u naše doba onaj narod, čija dica nepohadju škulu skoro smanjkat, i skončat. Da dite postane čovikom — koji će se znat po okolnosti u životu izpravljat, ričom mislit i razmatrat, toga pamet i srce triba da se nepristano naukom zakuvava. Kad sam je- danput jednom čoviku kazo : zašto idješ u mijanu? veli da poslušam šta ljudi razgovaraju i šta koristna naučim. Dakle nijeli to čudo : što gdi koji zato idju u mianu, da što nauče, ipak nemogu do one samosvisti dospiti — da je prva dužnost svakog Otca dicu u škulu slati. Čovik nikad neće postat sveznan, al trudom postaje mnogoz- nan. Zadaća svakog čovika u tom sastoji : da što više od oni stvarih — koje su na zemlji upozna, i to zato : jel od ti mora tebi ranu odiću pripravljat. A košto jedan čovik ima oštrije oči no drugi, i zato bistrice i dalje vidi, isto tako i ovaj ima otvorenju pamet no drugi, pa bolje i temeljitije umi svaku stvar razložiti, njezinu korist ili škodljivost izpoznat. Košto nebi dobro bilo da svi ljudi zaborave kako valja plug praviti, jel bi se morali pod ašovom strašno grbiti — dok bi kojigod plug na novo iznašao : tako isto velik gubitak bi po čovičanstvo bio : da se one stvari — koristne koje jedan ili drugi znade po svem čovičanstvu nerazprostranu, al na toje potribno prvo pismo drugo štampa. Al šta bi koristilo — ako bi jedan dio ljudi pisao i knjige štampo, al drugi dio nebi znao te štiti? što se sve u škuli uči, koji štije taj se snaj- učeni i ljudih umi razgovarat, a već stari su rekli : da se uvik s boljim i učeniim triba družiti, po pismu i štampi širi se svaka misao, svako osičanje, svaki nauk, i svaka kripost; da tko umie razsuditi nakoliko je žalostno čovi- ka stanje koji nezna pisati i štiti — neka se spodobu s onim koji to sve umi — pa će se oma tako osičat ko sli- pac uz čovika zdravim vidom nadarena. Bez nauka nije moguće više vrsti stvari upoznat koje su za uzdržanje života potribne, koji čovik u sadanjem svitu neštije i ne piše, taj je ko onaj prosiak — koji mora od kuće do kuće ići, da se zahrani i zaodie — kazo bi štogod rodu ili pri- jatelju koji na 2 milja daljine stanuje, dobije pismo od sina u vandrovki ili vojničtvu bivšeg — al nezna pisa — neumi štiti, idje i moljaka ljude : da mu pišu ili štiju Dakle mora odkrit, i take stvari — koje su najboljm

spremljene, ako skrovite ostanu. Al mi ovde neće mo da nabrajamo zašto je učenost koristna, već samo biližimo : da je narod koji neuči već po naravi odljučen da služi drugom, jel na koliko moram zajmiti što od drugog — premda vidim da nisam kadar vratiti, slugom njegovim postajem.

Evo uzrok zašto naši momci postaju slugom nima-
cah, koji čovik nije izobražen smatra se kao mijana na
kojoj ni prozora, ni vrata ni ograde neima, slobodno ula-
ze i prolaze ne samo dobri i zli ljudi, već još i živine, —
taki čovik stoji u društvu ljudskim odsudjen na to : da ga
svaka šuša na svoju korist uporabi, donle i kakomu je
volja, a posli odtisne; ako to nije istina, onda nije ni to
istina : da se najviše naš rod vara, i zavarava, i priva-
rava, duša boli svakog poštenog — kako ga gule, briju,
i odiru na sve strane. Ričom ko neće da ga nogom tis-
kaju, već a ko mu se ne klanjaju, barem da ga bratinski
pozdravljaju taj neka uči. Ako neće da uči, taj neka
nemrguda, već neka služi. Što se reklo o pojedinoj osobi,
to tu vridi o svem narodu. Zašto su u svakom selu naši
kasiri, i sirotinski Otei propali — ne što bi valjda tudje
trošili, već zato : što neumiv esapit, pisat, i štit, drugi
misto nji esapiše, i njevo dobro potrošise. U svakom sta-
lišu na svitu neima drugog reda, već uk gospoduje a
neuk služi. Zanemarena škula u meštru, u dicam — ot-
vara u narodu one jarke po kojima iztiče njegovog, uma
— srca i volje snaga, pa se približaje tilom i dušom
smrti, a ona škula — u kojoj je umitan i marljiv i nesu-
stav učitelj — u kojoj vreju dica, priko sedam miseci,
jeste ono orudje : po kojim se radjaju svi oni plodovi —
od kojih razte naroda snaga duševna i telesna. Velika
ljaga ostaje sbog ove nemarljivosti na učenih neharnih
sinovih našeg naroda : Ovi izuče postanu ovo ili ono —
al pristanu biti šokci, bunjevci, već postaju nimcem i
— magjarom — dakle naš narod neima primera na kojim
bi se ogledao, neima savetnika — od koji bi se naučio,
on neima u onima — koji su vrhu njega postavljeni —
koji bi se srcom i dušom snjime sljubili, koji bi osiđali :
da su krv od njegove krvi, kost od njegove kosti —
kojibi osiđali bol kad se bunjevac ili šokac proganja,
koštoje Mojsia osiđao kadje Egipatianac Izraelitjana pro-
gonio — jel neimaji kojibi bunjevački mislili i ćutili,
njeve misli i čuvstva postalasu magjarska, zato o posto-
janju bunjevca i šokca se njeva pamet netare, i srce ne
zabavlja, žali Bože što ji bunjevac i šokac nikoji put stim
različi od druge povrže : što ga većma gule, taru i tlače.

To su izdaice svojeg naroda, ti su zatajali svoju
Majku i svojeg Otca — oni nisu slični Josipu : kojije u
Egiptu prostog Otca i bratju u dvore kraljevsko uveo,
i kao svoju krv ukazao, oni su spodobni Kamu koji je
svojeg Otca poružio, nećeji dakle Jakova ruka blago-
sivati, već Noemova ustavje proklinjat. (Slidi.)

ANTUN BUNJEVAC PRIPOVITKA.¹⁾

Pripovist J. G. vilovito potrese Antuna. On je mi-
slio, kad bi stao prid svoje sudije, da je junak ; ali spram
ove prave junakinje činjaše se sam sebi kao nevaljalo
derište. Prid sudom nije htio za inat kazati, šta je upravo
s njime ; prid J. G. ćutao je, jer se stidio. Ali stalnom,
punom učešća glasu nevidovne gospoje nemože on dugo
odoliti. Glas taj činjaše mu se kadkad kao glas sa neba,
jer to bijaše pravi ljudski glas, a takav bio je Antunu
tako nov i neobičan, kao i samo nebo. I tako se on na

¹⁾ Od Gosp. Gjorgje Popovića Urednika Danice i Srbskog
Naroda „poslana“. Ured.

poslidak pripitomi i stade starici kazivati istinitu svoju
pripovist, pa ako je izdao, da sudije rado hoće da pod-
metnu robove, da oni iskušaju druge robove, ipak je on
i to znao, da će gospodja J. njegovu tajnu tako sačuvati,
kao i one žabe, što su doli u bari slušale. Samo mu muč-
no bijaše, kako će da počme sa kazivanjem. Najprija za-
pita je, da li je kadgod ona vidila, kad se dva psa kolju,
pa su tako jedan drugoga zubima dohvatili, da što ih
većma batinom hoćeš da razvadiš, oni sve se jače uje-
daju? E taka dva ljuta psa on je i njegove sudije. Jedini
gospodin varoški birov bio je najpametniji, kad je od-
mah prvi dan u sudu iskao, da se njemu — Antunu —
metnu palci na šarajtov. Da su tako uradili bili, on bi bio
odmah sve iskazao. Ali kad se već jedanput dohvatio sa
svojim sudijama, tu onda više nema lika od mučenja, isto
kao što ništa nepomaže, kad se baciš tačkom na bisno
pseto. — Ali ne, nije to pravi početak.

Opet Antun daj promišljaj i mudruj, a onda pripo-
vidi G., kako je od ditiñstva sa svojim roditeljima, koji
su iz Dalmacije došli, skitao se i tumarao po vilajetu, pa
kako je živio kao pravi bećar, uživao, što se u takovu
stanju daje uživati, ali i napatio se od svakoje ruke, i
podnio mnogu sramotu i muku. Ubijao nije nikad, nije
ni otimao, pa ni krao, samo bi poveo, što mu je tribalo.
Ali se taka života čovik brzo nasiti. Pobrkao se dakle
sa svojim rođjacima i društvom, pa ni sam sebi nije bio
prav. Nije mario više skitati se, a nastaniti se nije mo-
gao. Život mu dodijao, ali mu se opet ni to nije dopada-
lo, da ga iz vode izvade, ili u šumi nadju kao crknutu
zvir. E a čuo je toliko puta hvaliti smrt na višalama,
kao najlipšu smrt, i ako su mu drugari kazivali za kakve
„čestite ljude“ ili „junake“, to su ti junaci uvik bili
ljudi, koji su sa najvišom prečagom na vrajmunskim list-
vicama postignuli, ujedno i najviši stepen svoga života.
Njegovo društvo zvali su oženiti se, kad koga obise; obi-
šenjak bio je djuvegija, višala nevista, živoder crkve-
njak, a vrajmun parok, koji vezuje najjačim uzom, uže-
tom; koprcanje na višalama zvali su svatovskim kolom.
Antunu ogadio život sasvim, pa da bi ga bar sjajno i
slavno završio, ode u S., koja je tada čuvena bila sa
svoga naglog suda, pa se prijavi. Inače, reče Antun, da
je baš i znao, da se u S. tolike kereseke prave, nebi ipak
bio ubio čovika, pa ni Civutina. Na poslidak završi onim,
čim je i počeo bio : da se sada uhvatio u koštac sa ple-
menitim S. sudom, pa hoće da održi mejdan; da
su ga odmah prvi dan uzeli kao što triba prida se, bi on
pravu istinu iskazao, pa možda bi bilo dovoljno, da su
mu ocipili jedno dvaest i pet, ali poštenih, vrućih batina.
Sad ako će mu čupati meso sve usijanim kljištama, on će
ostati pri svojim izmišljenim nedilima. Ta nedila sad su
njegova, ona su njegova vlastitost, a zaslužio ih je i pla-
tio tolikim bolom, što ga je pritrpio.

Na ovo poropadno nakaza našega Antuna. Kako
joj je glas strašan bio, činilo se Antunu, da ona mora da
stoji u svojoj mračnoj izbi kao angjeo sa plamenim ma-
čem. Ali ga njeno karanje neumekša nimalo. Mnogo ga
je većma peklo, kad bi u gluvu noć uzeo junaštvo gos-
podje J. i kako ona prezire smrt, a ovamo kad bi pomis-
lio na svoje vladanje, jer onda bi mu se njegovo tvrdo-
glavstvo činilo kao kakva nakaza spram onoga plemenitog
junaštva. Zato je svojoj komšijnici sasvim odobravao,
kada mu je ona savist jače prodrmla; samo nije mo-
gao odobriti i ostalom svitu. Pa kada ga je gospodja J.
klela, čisto se tako uplašio, kao da ga kunu na strašno-
me sudu; ali prija no što dodje strašni sud, htio je ipak

da S.-ne malo vuče za nos i da bude obišen na njihovim višalama.

Tako su već čitavi miseci protekli bili. Oba ova komšije primicahu se jedno drugome, ma da se nikad ni vidili nisu. Antun nije nikog u svom viku tako volio, kao gospoju J., ma da se od nje toliko stidio i ma da ga je ona onako ljuto znala karati; a starica opet našla je mnogu prikrivenu vrlinu u srcu ovoga divljaka, pa se čisto i ona strašila, da i suviše dobra nalazi u tom klipanu, Njuv okorili višticu, bar je to tišilo, da je njega, grišnika, koji sam sebe tuži prid sudom, bar koliko toliko naučila Isukrstovoj viri, onoliko naime, koliko može da se provuče kroz dva uzana prozora na tamnici, na kojima je još jaka rašetka. Antun svu njenu nauku drage volje primi, ali on ostade pri svome članu vire: da ga moraju obisiti na S. višalama. (Slidi.)

GAZDALUK.

PIĆA ZIMSKA.

U starije doba nisu gazde tako od duljine zime ko sada štrepili, premako su više živinah odhranjivali, jel zemljišta nebišvi podorana, više je paše za kasnu jesen a rutaša za zimu ostalo, od rodjaja i živine nebišvi na štalu naviknute, svake tegote lakše su pritrpile. Al po nas je zimska nužda tim već odvostručena, što zemljišta neradljaju sina — skojim su živine prije zimovale, a van zrna — svaka druga pića manje snage daje i manje vatre podpaljiva u živini, zato sad onaj gazda kojibi htio: da mu živine pod vedrim nebom, ili evdrom zimuju, grišobi proti sebe jel bi tim više piće potrošio — i manje živinah izhranio. buduć slabie hranjene, nebi mogle do prolitja životom dotrajat. Razborit gazda dakle danas prije nego što bi kanio konjah, marve, ili ovacah nabaviti opravio bi sve one štale i naslone — u koje bi tribalo ove spremite; naravno te štale netriba da su skupe, jel onda će imovina manje dohodka ploditi, poklem se i ona glavnina mora uračunati, koja je u sgrade uložena, pa ta glavnina takodjer triba da svoju kamatu godišnju gazdi doprinese; ipak te sgrade moraju tako opravljene biti iznutra: da imanje dosta prostora za ležanje i zraka za uživanje dobie, da se od zime zakloni, i pića tako sklone: da od nje ništa u štetu ne ode, i to za svaku vrst piće, buduć da gazda nikad to nemože na više godinah, naprid znati: kakom će pićom imanje svoje hraniti. A spolja valja sgradu tako urediti: da ona poprava koja se po godini obnovlja, nebude skupa, gdi svaki čas triba majstor tamo sgrade velik dio dohodka potroše.

A što se piće tiče prije nije tribalo mnogo mudrovat, jel ta je na sinokosu svake godine dovoljno rasla najzdravija, i najbiričnia bila. Sad gazda više mora razmišljat, kako će ga zimište manje stat, al i živine u mesu i snagi obstajat. Što nije mala stvar: jel to triba izkustva, triba umovanja i više truda i rada, gazda mora danas, boljma nadzirat, a čeljad više radit, zanemari se jedno ili drugo, to živine oma ositjaju, a što živine osićaju, to će se skoro gazdi na gubitak uesapit. Istina da svaki okoliš ima svoje potribe, pa i svoje izkustvo, teškoje indi obća pravila za piću tako udesiti: da budu za svaki okoliš jednako koristna, koja se prevstavljaju, po svakom gazdi valja da se kao uzor smatraju, jerbo i u gazdaluku je potribno: da gazda svoju pamet ne obisi na klin, i da se misto njeg drugi misli, već triba da one napatke koje gdie štije po svojim izkustvu i po naravi svojih živinah popravlja. Na veću korist gazdah ovde ću predložiti poka-

zalo po izkušanom Schoberu složeno — u kojim se razpolaze razmirje — ustanovljeno prama 100 funti sina.

30 funta pšenice. — 35 fnt. raži. — 40 fnt. ječma. — 50 fnt. zobi. — 30 fnt. kokuruza. — 40 fnt. helde hajdine. — 35 fnt. pitomog grahora. — 50 fnt. žitni mekinja. — 45 fnt. ražni mekinja. — 300 fnt. žitne slame. — 300 fnt. ražne slame. — 200 fnt. ječmene slame. — 200 fnt. zobne slame. — 200 fnt. kokurušnjaka. — 100 fnt. grahorka espartesse. — 100 fnt. diteljine. — 100 fnt. pitoma grahorka. — 250 fnt. koruna krumpira. — 350 fnt. burgundske ripe. — 250 fnt. sladke ripe. — 500 fnt. kupusna korenja. — 600 fnt. bundeva.

Svaki gazda najboljma poznaje korist sena, dakle ovo pokazalo — koje je na temelju sena snovano svakom onomu gazdi može postat koristno: koji nastoji svoju živinu tako hraniti: da ta može, rasti, gojit, i naplodit se.

Kad gazda ovo pokazalo razmatra: on nemože po volji to izabrat što bi se po sebi njemu najvećma dopadalo, već mora u razsudjenje i obzir uzeti svoj paložoj svoga zemljišta, i svoje živine, jel gdi koje vrsti piće više truda brige i nadziranja iziskuju tako u proizvodjenju, košto i u upotribovanju, dakle gazda — koji čeljad u manjem broju drži, ilije više i drugi poslovih zabavljen, to nemože uporabiti, al nimuje slobodno iz računa izostaviti ni narav svojih zemljišta, jel kako latinac kaže, neradja svaka zemlja svašta po našoj volji, dakle gazda mora odabrati, to štoje njegovo zemljište omilovalo; inače gazda takodjer pozor na fajtu vrst, i dobu svoji živinah. Dakle već onda kad nabavlja, živine valja da prid očima imade narav svojih zemaljah, jel zalud bi gazda sebi blago marvu zapatjao, ako su njegova zemljišta za ovce stvorena. Fatio bi onaj gazda: koji svoje zemlje u ravnah posiduje, ako bi živine s planinah nabavljio, take dulje vrime tribaju, da se travi — pići i zraku pod ovakim podnebjom naviknu. Po tim pokazalu vidi gazda: da jedna vrst više prostora želi, jel je lakša, to isto tako stoji i u marvećim želudcu po naravi živine toliko triba dati: da joj se želudac napuni i nahrani, zato je to razmirje pridloženo: da se gazda znao bude izpravljat, prama one piće koju mu je na ruku proizvodit, svake piće narav mora gazda poznavat, da može predstavljene cilj dostići, jel jedna vrst piće goji na meso, druga na salo, treća žile kripi, gazda dakle mora u naprid znat: što želi po svojoj pići dostignuti. N. p. kod nas gdie se još meso konjsko nejide, u blato baca novce onaj gazda: koji konje goji ko hranjenice, jel ovi time ni čvrstji, ni frišćii već baš linji i krtii postaju. Takodjer niko za mudrog neće smatrati takog gazdu: koji ovce samo tako hrani: da mogu kako god do zelene trave dospiti, jel ovci nije samo to za cilj predstavljeno da živi, već da se plodi i da joj vuna lipa, duga i gusta naraste, što se ni jedno neće izpuniti: akoće ovce zlo zimovati. Takodjer svaki bi kudio onog gazdu: koj bi svoju telad i ždribad pod materom za dugo ostavio priko lita i jeseni, dok se na paši savijavaju a kad na zimište unidju, i materinu sisu izgube, onda biji zanemario, i na slami i plivi-držo, glave, i trbuvi bi jim narasli, al se sglavci i žile nebi razvile. Gazda triba da izučii sve što je i kad je za ovcu, konja, blago, potribno, šta ode od ove ili one piće u krv, šta u meso — da može živinu, za mast meso, vunu, radnju — laku i teretnu košto i koristnu prodaju odhraniti, dakle što se mnogovrstno napominjalo gazdi valja misliti, mo triti, i razmatrati. Ko to nečini, taj neće propirit, i štoje od Otca baštinio, to mu će skoro na kraj stati.

Ante Szabely.